

Педагогічне спілкування, його структура, функції, стилі

Професія педагога належить до соціономічних видів праці, де спілкування, що супроводжує трудову діяльність, перетворюється на професійно значущий чинник.

Спілкування як основа педагогічної діяльності

Навчально-виховний процес у школі є складним, багатогранним і динамічним явищем. Психолого-педагогічна наука доводить: щоб виховання було ефективним, у дитини необхідно викликати позитивне ставлення до того, що виховують. А таке ставлення завжди формується в діяльності, через складний механізм взаємин, спілкування. Розвиток індивіда, існування його як особистості неможливі без зв'язку із суспільством, спілкування з іншими людьми. В ізоляції людина не може розвиватися: тільки у спілкуванні з дорослими, своїми ровесниками формується особистість дитини.

Спілкування - багатоплановий процес налагодження і розвитку контактів між людьми, який передбачає обмін інформацією, певну стратегію і тактику взаємодії, сприймання і розуміння суб'єктами спілкування один одного.

Отже, спілкування - це різноманітні контакти між людьми, зумовлені потребами спільної діяльності.

У процесі спілкування завжди відбувається обмін інформацією, тобто комунікація. Вербальна комунікація за допомогою слова - основна і найдосконаліша форма людського спілкування. Немовні засоби спілкування, супроводжуючи вербальне повідомлення, створюють підтекст, який полегшує, поглиблює і збагачує сприймання інформації, що передається.

У структурі спілкування виокремлюють такі аспекти:

- 1) комунікативний (лат. *communicativus*, від *communicatio* - зв'язок) - обмін інформацією;
- 2) інтерактивний (лат. *inter* - поміж, між і *activus* - діяльний) - організація взаємодії між індивідами, які вступають у спілкування;
- 3) перцептивний (лат. *perceptio* - сприймання) - сприймання людини людиною.

Аспекти спілкування тісно пов'язані між собою. Адже інформацію необхідно не тільки прийняти, а й осмислити. Передавання, приймання, розуміння інформації зумовлюють взаємозв'язок "діяльність - спілкування - пізнання". Обмінюючись інформацією, партнери впливають один на одного.

З огляду на форми взаємодії людей у процесі їх діяльності виокремлюють такі види спілкування:

- соціально орієнтоване (лекція, розповідь, виступ);
- групове предметно орієнтоване, яке безпосередньо обслуговує колективну працю;
- особистісно орієнтоване спілкування як спілкування однієї особистості з іншою.

У взаєминах надзвичайно важливим є уміння спілкуватися. Це явище багатопланове і охоплює кілька компонентів:

- а) комунікабельність - здатність відчувати задоволення від процесу комунікації, володіння комунікативними вміннями й навичками;

б) соціальну спорідненість - бажання перебувати серед інших людей;
в) альтруїстичні тенденції - бажання приносити радість людям, з якими доводиться спілкуватися.

Уміння спілкуватися має яскраво виражену емоційну природу, основою якої є *комунікативні* елювії (бажання ділитися думками, почуття симпатії, повага до учасників спілкування, прихильність тощо) та альтруїстичні (бажання приносити радість і співпереживати тим, з ким людина взаємодіє). Важливий чинник уміння спілкуватися - психологічна культура, яка передбачає вміння розумітись на інших людях, адекватно відгукуватись на їх поведінку, обирати такі способи звертання, які відповідають індивідуальним особливостям учасників спілкування.

Спілкування, що ґрунтується на повазі до особистості, незалежно від її віку чи соціального становища, стає надійною основою співпраці, а отже, є обов'язковою умовою успішної педагогічної діяльності.